

 [instagram.com/publikpraktikum](https://www.instagram.com/publikpraktikum)

 [facebook.com/publikpraktikum](https://www.facebook.com/publikpraktikum)

www.publikpraktikum.rs

Naslov originala:

Tanaz Bhathena

A GIRL LIKE THAT

Copyright © 2018 by Tanaz Bhathena

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2018

ZA IZDAVAČA:

Marko Sabovljević

UREDNIK:

Marina Sabovljević

PREVOD:

Maja Radivojević

LEKTURA I KOREKTURA:

Maja Banjac Kesić

DIZAJN KORICE:

Predrag Marković

ŠTAMPA:

Alpha print, Zemun

TIRAŽ:

1000

IZDAVAČ:

Publik praktikum

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

TANAZ BATENA

SAMO SVOJA

*Mojim roditeljima i baki i deki
s ljubavlju i zahvalnošću*

PROLOG

Zarin

JAUCI KOJE JE MASI* ISPUŠTALA BILI SU TOLIKO STRAŠNI da bi neko mogao pomisliti da je ispred nje ležala njena ćerka jedinica, a ne parazit iz sestrine utrobe, kako me je jednom prilikom nazvala. Mogla bi, bez problema, da bude profesionalna narikača po sahranama. Porusova majka klečala je u moru njegove tamne krvi i pridružila se tetki u kakofoničnom duetu. Masa** je bio ozbiljniji. Rukavom košulje brisao je oči, duboko disao i pokušavao da bude smiren. Policajac koji je bio zadužen za mesto nesreće rekao je masi da će on srediti da naši leševi budu u lokalnoj mrtvačnici dok se ne obave neophodni dogovori za sahranu.

Njegov snažni glas plutao je nagore, tamo gde smo Porus i ja lebdeli, nekoliko metara iznad mesta nesreće na Al Haremin auto-putu u Džedi – bili smo mrtvi, a opet tu.

Gledali smo scenu ispod: Porusov *nisan* se puši, zgužvan poput limenke *pepsija*, a tu su i zeleno-bela patrolna kola, vozilo Crvenog krsta i saudijska policija u kaki uniformama sa dugačkim rukavima i crnim beretkama na glavi. Tu su bile i naše ožalošćene porodice. Policija je narandžastim čunjevima blokirala nekoliko kilometara auto-puta, kao i veći deo desne trake. Deo puta oko našeg automobila bio je obeležen žutom trakom.

* Masi (gudž.) – tetka. (Prim. prev.)

** Masa (gudž.) – teča. (Prim. prev.)

Bilo im je potrebno oko sat vremena da izvade naša tela iz *nisana*, ali i to je bilo prilično nezgodno. Krvi je bilo svuda. Krvi, koja je mirisala na metal, i izlivala se iz naših tela poput izvora. Krvi, koja je bila po vetrobranskom staklu i kapala u automobil. Guma, koja se nekako otkočila tokom nesreće, bila je nekoliko metara odatle, prekrivena istom tamnom, sjajnom tečnošću.

„Tetka”, čula sam kako masi na engleskom odgovara policajcu kada ju je pitao u kakvom smo srodstvu. „Majčina sestra.”

Masi gare de phansi, tako sam joj govorila na gudžaratiju dok sam bila živa. Mojoj tetki, koja bi me rado zadavila omčom. U Indiji, državi u kojoj sam rođena, davljenje i gušenje su uobičajeni načini da se rešite neželjene dece. To je bilo brzo i efikasno rešenje za ćerke koje je trebalo da budu sinovi, za siročad koja su, poput mene, nametnuta nevoljnim rođacima. Jednom, kada smo bili u Mumbaju na odmoru, čula sam kako je Psetarka ispričala masi da je bilo retkih situacija kada bi veoma bogate porodice platile svojim služavkama da obave njihov posao. Snažne, gipke žene, iz sirotinjskih krajeva poput Čar Čalija, koristile su jastuke, a ponekad i sopstvene ruke da isisaju život iz novorođenčeta.

Masine ruke su se još tada tresle. To je bila nuspojava tableta koje ju je tečao terao da koristi zbog njenog „problema sa spavanjem”, kako je on to imao običaj da zove. Bilo je tu suza, promena raspoloženja, mučenja svih ovih godina, besnih napada kojima sam ponekada prisustvovala, a koji su se izlivali kada bih uradila nešto što bi je podsetilo na moju mrtvu majku, ili, još gore, na mog mrtvog oca.

Nekoliko metara od nas, masa je stajao i razgovarao sa drugim policajcem – niskim čovekom velikog stomaka koji je mlatarao rukama po vazduhu. Mi nismo bili iz Saudijske Arabije, nismo bili ni muslimani, tako da sam znala da ni Porus ni ja nećemo biti sahranjeni ovde.

Emigranti koji umru u Kraljevini šalju se u svoju domovinu za versku ceremoniju sahrane. Postojale su procedure koje je trebalo ispratiti, papirologija koja mora da se sredi u mrtvačnici i u indijskom konzulatu. To je bila ceremonija pre poslednje ceremonije.

Ali čak i odavde, bilo mi je jasno da debeljuškasti policajac nije govorio o papirologiji. On je upirao prstom prema našim telima i vikao mešavinom engleskog i arapskog.

Kad bih se malo približila do mesta gde je ležao Porus, verovatno bih mogla da čujem sve što je govorio. Ali nisam morala. Iz konteksta i scenarija nije bilo toliko teško pogoditi šta je bio razlog policajčevog nezadovoljstva.

Bilo je malo stvari koje su više uznemiravale vlasti u Saudijskoj Arabiji od devojke koja je svojevolejno bila u društvu momka, naročito onog koji joj nije bio brat ili muž. „Nedostajće mi mama”, nežno je rekao Porus.

Nisam ništa odgovorila. Nisam mislila da će mi bilo ko stvarno nedostajati. Možda bi mi nedostajao masa, u trenucima kada je bio blizu nečeg što bi se moglo nazvati razumno stanje: u nekoliko prilika kada je mislio svojom glavom, uprkos tome što mu je tetka stalno ključala. Ali pokušala sam da zaboravim masi, jer je tako bilo lakše. Ni ja baš nisam bila majka Tereza u kratkom periodu svog zemaljskog postojanja, tako da nije bilo nikakve garancije da ću zagrobni život provesti na prostranom, nebeskom pesku. Zašto nagomilavati još neprijatnih sećanja, ako ću već ići u pakao?

Policajac je iz pocepane torbe izvadio moju školsku legitimaciju. Videla sam da je pročitao ime i zabeležio: *Zarin Vadija. Žensko. Godine: šesnaest. Učenica. Saobraćajna nesreća.* Da je moja profesorka engleskog, madam Kan, bila ovde, ona bi dodala: *Bistra učenica. Stručnjak u raspravama. Stručnjak za nevolje. Problematična.*

Policajac je podigao ivicu belog pokrivača i uporedio lik sa mojim licem na fotografiji. To je bila jedna od nekolicine fotografija na kojima je fotograf uspeo da uhvati kako

se osmehujem, dok mi lokna crne kose proviruje ispod marama, a ostatak delimično prekriva levo oko. Masa je rekao da na toj fotografiji izgledam kao mama u svojim tinejdžerskim danima. To nije bilo veliko iznenađenje. Ot- kad znam za sebe, ljudi su mi govorili da sam ista mama. Replika tamnih lokni, blede kože i smeđih očiju, sve do mladeža na gornjoj usni.

Ja se nisam toliko sećala majke. Ponekad sam mogla da prizovem nežno pevušenje uspavanke, hladni dodir staklene narukvice na obrazu, zadimljenu aromu sanda- lovine i *lobana** iz vatrenog hrama.

Nisam imala mnogo sećanja na nju, a postojeća su bila toliko rasparčana da nikada nisu bila ništa više do odble- saka i osećaja. Jasnije sam mogla da se prisetim prvog dana kada sam postala svesna majčinog odsustva. Prazna, gotovo opipljiva tišina u toploj sobi. Čestice prašine plešu na svetlosti koja dopire sa prozora: 28. novembar 2002. To je bilo u jesen, kada je i moj rođendan. Bilo je to nedelju dana nakon što je mama umrla – od raka, tako su rekli, iako sam znala da nije bilo od toga.

To je bio i dan kada me je komšija ispratio iz majčinog tihog dvosobnog stana, u centru Mumbaja, do jednosob- nog stana tetke i teče u koloniji Kama. Masa je srdačno prihvatio ideju da budem kod njih, budući da masi nije mogla da ima dece. Ona je, s druge strane, bila besna.

„Pazi na kredu!” breznula se istog trenutka kada smo ušli u stan. „Pogledaj šta je ova devojčica uradila.”

Pogledala sam dole, gde je ona upirala prstom – na dizajn koji je kredom pravila na pločicama, na ulaznom pragu. Bele ribe, sa precizno urađenim krljuštima i crve- nim očima nalazile su se oko natpisa na kome je sada pisalo *Sr...o* ili *Srećno*, što sam kasnije shvatila. *Srećno* sa otiskom moje cipele u sredini, ali praškasti roze nabori zamaglili su većinu slova.

* *Loban* (gudž. urd. arap.) – kamen tamjana koji se koristi u zoroastrijskim molitvama. (Prim. prev.)

„Svih ovih godina živela sam u sramoti zbog svoje sestre”, rekla je masi tu noć, kada je mislila da sam zaspala. „To što sam se udala za tebe odvojilo me je od toga i učitalo one užasne tračeve iz Parsi Pančajat kraja.”

Nisam imala neki zavidan položaj u svetu – kopilad i siročad obično nisu imala – a svi u koloniji Kama požurili su da me podsete na to, čak i kada me je masa usvojio i dao mi prezime da bi popunio prazninu koja je ostala posle mog oca.

„Ne znaš koliko imaš sreće, dete”, rekla je komšinica, koja je deci iz kolonije bila poznata kao Psetarka, žena koja je uvek mirisala na 4711 *Original Eau de Cologne* i na znoj pomeranca. „Toliko dece u tvojoj situaciji završi na ulici! Ili gore.”

Mesec dana nakon što sam se uselila u tetkin i tečin stan, očev advokat uspeo je da me pronade. Zahvaljujući tom advokatu masi je saznala da postoje očev testament i bankovni račun.

„Koliko je na računu?” ponovio je advokat masino pitanje. „Okolo sto hiljada rupija, gospodo. Sve dok devojčica ne napuni dvadeset i jednu godinu, za ovaj račun zaduženi su staratelji.”

„Hvala Bogu da je ovde s nama”, rekla je masi teći kada je advokat otišao. „Ko zna šta bi se desilo sa tim novcem da je pala u pogrešne ruke!”

Dve godine kasnije masa je prihvatio novi posao – asistent-menadžer u kompaniji za pakovanje mesa u Džedi, u Saudijskoj Arabiji.

Rekao je da nam je potreban novi početak.

Neko vreme smo ga i imali. U Džedi, sa blistavom obalom, ogromnim kružnim tokovima i jarko osvetljenim tržišnim centrima. Tu je vazduh bio gust i užaren i nekako je uvek mirisao na more.

Tokom prve nedelje u Džedi masa nas je, na preporuku prijatelja, odveo u Balad, istorijski centar grada. „Biće to kao putovanje kroz vreme”, rekao mu je prijatelj.

Tako je i bilo. Ako su blistava svetla i neboderi obale Crvenog mora bili ukrasi grada, onda je Balad bilo drveno, živo srce, a njegove uzane ulice bile su, poput arterija, povezane sa glavnim trgom. Mirisi pečene kafe i soli osećali su se u vazduhu poput parfema: na bazaru, gde su muškarci žvakali misvak* i preprodavali sve: od zlatnog nakita do kožnih sandala. Između uličica i starih, napuštenih domova Hidžazija, pokrivene žene obojenih noktiju prodavale su grickalice, slatkiše i igračke. Uveče smo se vratili kući i poneli deliće starog grada sa sobom u kesama koje su bile pune pečenih badema i ratluka i zelenu bocu esencije jasmína, koju je masa kupio za masi u lokalnoj parfimeriji. Međutim, narednog dana masi se žalila da joj je miris parfema zadavao glavobolje, pa je bočicu bacila u đubre. To je bio radostan dan i više se nikada nije ponovio.

Sada, kada se moj život završio, gledala sam kako je policajac ispitivao teču, dok ga je masi gledala, a na licu joj se oslikavala briga. Taj izraz lica podsetio me je na sirijskog dečaka iz tržnog centra. Onog sa tršavom crnom kosom, kukastim nosom i ožiljkom preko leve obrve. To je prvi momak sa kojim sam izašla kada mi je dao svoj broj telefona naškraban na parčetu papira. Papirić mi je dobacio dok je stajao iza jedne od onih previsokih, veštačkih palmi u tržnom centru. Bio je to i prvi dečko zbog kog sam pobjegla iz škole, iako mi se nikada nije baš sviđao.

Najveći deo vremena provodili smo vozeći se kolima i nervozno gledali da li je negde u blizini verska policija. Među nama jedva da je bilo nekakvog razgovora: njegov engleski bio je loš, a moj arapski još gori. Samo smo se osmehivali, sve dok i to nije postalo neprijatno. I dalje sam mogla da se setim završetka našeg sastanka: načina na koji je okretao glavu da bi se uverio da je obala čista, njegovog blago naboranog čela, brzog i nervoznog poljupca u obraz. Tada sam imala četrnaest godina.

* Misvak (arap.) – grančica koja služi za čišćenje zuba. (Prim. prev.)

Porus je uzdahnio pored mene. Postajao je težak i depresivan. Osetila sam da me vuče nadole. Imala sam veoma loš osećaj da bismo, ako se spustimo, mogli zauvek ostati prikovani za mesto nesreće.

„Pusti, Poruse”, rekla sam mu. „Ne možemo se vratiti. Moramo dalje.”

Uhvatila sam ga za ruku.

Kada sam imala devet godina, visoki sveštenik vatre-nog hrama, koji se nalazio pored kolonije Kama u Mum-baju, naterao nas je da napišemo svoje mišljenje o životu posle smrti. Uprkos tome što sam znala da je ta vežba bila besmislena (niko u vatrenom hramu, u letnjoj školi teologije, nije imao pravi odgovor na sveštenikovo pitanje), ispisala sam dve strane. Bila je to zabavna promena u odnosu na beskrajno pucketanje prstima kojim smo se štitili od đavoljih duhova i od zujanja monotone molitve, koja je bila glavni zvuk mojih putovanja u Indiju.

Pisala sam o dušama onako kako sam ih ja zamišljala: bile su lake kao perce i nevidljive, lebdele su nagore kroz redove oblaka, koji su izgledali poput vate, ali su bili hladni, magloviti i vlažni. Kada bi se duše popele kroz prekrivač oblaka, njihova zemaljska odeća bila bi natopljena vlagom. Onda bi prolazile kroz toplu i osunčanu zonu koja je mirisala na tost, a zatim ponovo kroz svež i vlažan sloj. Toplo i hladno, hladno i toplo, sve dok vazduh ne bi postao proređen, a nebo se zatamnilo – od svetloplave boje, preko teget, pa do crne.

Pisala sam o svemiru. Zvezde su bile svuda u dijamant-skim obodima. Jarka, bela vatra pucketa na repovima komete. Meteorit padaju u mlazevima crvene, narandžaste i plave. Raznobojne planete rotiraju se oko užarenog sunca. Duše bi se pele kroz nesaznatljivi, svetlucavi svemir dugo, sve dok ne dođu do potpune tame, u kojoj bi njihove glave dotakle nešto što je ličilo na plafon: sloj fine, retko prošarane membrane, koja se mogla pokidati ubodom prsta. Iza te membrane nalaze se raj ili pakao, u zavisnosti od toga kako su se duše ponašale na Zemlji.

Sveštenik je pokupio naše radove i preleteo preko opisa. „Neki od vas imaju baš bujnu maštu”, rekao je. „Ali ne dešava se ovo, zapravo.”

Zoroastrijska smrt, objašnjavao je, bila je praćena putovanjem koje bi otpočelo tri dana kasnije, pri dnu srebrnog mosta koji se izvijao u blistavost koja je mutila vid. Taj most, po imenu Činvat, morala je da pređe svaka duša tri dana nakon smrti.

Kada sam porasla, često bih razmišljala o tom mostu i zamišljala kako duše tu doživljavaju Hod slave ili srama. Tvoja sudbina leži u svetoj blistavosti gore, ili u mračnom ambisu dole. Ako si mnogo grešio, most bi postao tanak poput oštrice i upao bi u ambis, ali bez večnog prokletstva koje je potrovalo toliko monoteističkih religija. Za zoroastrijce, postojao je samo privremeni pakao, nešto što bi jevrejski ili katolički koncepti smatrali čistilištem.

Mislila sam da je sam koncept Činvata bio jedinstven zoroastrijcima, sve dok nisam napunila dvanaest godina, kada me je Mišal al Abdulaziz, najzlobnija devojčica Kala akademije informisala da postoji sličan most u islamu i da se zove As Sirat, odnosno Most pakla.

Bilo je dana kada bih shvatala da je raspravljanje sa Mišal oko ove teme bilo potpuno besmisleno. Ipak je njeno istinsko znanje o tome šta se događa nakon smrti dopiralo samo do leševa u kutijama i pravougaonim grobovima. Isto tako, moje znanje bilo je ograničeno na tela koja su, uz stepenice, teglili nosači kovčega – na tela koja bi završila kao dodatak za žrtveni obrok za lešinare koji su kružili oko Kule tišine, u blizini Malabar hila u Mumbaju.

Nešto dole je zasijalo: na mesto nesreće stigao je kombi. Pojavila su se dva muškarca u belim uniformama sa nosilima, verovatno da bi odneli naša tela u mrtvačnicu. Izgleda da ih Porus nije primetio. Nastavio je da gleda svoju majku – jedinu koja je, osim mog teče, prolivala iskrene suze.

Porus

NEBO U DŽEDI BILO JE SVETLOPLAVO. LIČILO JE NA SARI* koji je mama nosila za vreme moje *navjote*** ceremonije, plave i žute boje poput kravate mog oca. Dole se skupljala prašina: prašina od saobraćaja, prašina od ljudi, a naša tela pretvarala su se u prašinu kao kod hrišćana, gorela su i postajala pepeo kao kod hindusa, dok su policajci u svojim prašnjavim uniformama bdeli iznad njih, poput predatora iz zoroastrijske Kule tišine.

Bilo bi normalno da je Zarin prokomentarisala nešto pametno do sada – nešto o tome kako njena *masi* trese nos, ili možda kako pravi neprijatnu scenu policajcima neprestanim plakanjem.

Ali danas ništa nije bilo normalno. Mogao sam da osetim kako Zarin lebdi pored mene u potpunoj tišini. Njena kosa, koja se uvijala poput dima, sada je bila cela od dima. Dim i vatra.

„Devojka?” policajac je uperio prstom u naša tela dok je vikao Zarininom teči. Zarinin neoštećeni telefon svetleo je srebrnim sjajem u njegovoj ruci. „Dečko?”

Pitao sam se da li je pozvao naše porodice na mesto nesreće samo da bi postavio ovo pitanje, a mogao je da im

* Sari (hind.) – tradicionalna ženska indijska odeća. (Prim. prev.)

** *Navjote* (gudž.) – ceremonija u okviru zoroastrizma, koja podrazumeva ponovno rođenje, trenutak kada su deca dovoljno zrela da se uvedu u religiju i da sama donose odluke. (Prim. prev.)

kaže da dođu direktno u mrtvačnicu. Moj šef, Hamza, rekao mi je jednom da je policija ponekada volela da iskoristi za primer ljude koji su kršili zakone o izlascima. Kilva*, tako je Hamza govorio o tome, a onda bi nastupala oštra kritika o tome kako nikada ništa dobro nije moglo da se dogodi kada su dečak i devojčica izlazili i bili sami bez nadzora. Ali šta su mogli da nam urade sada kada smo bili mrtvi?

Gledao sam kako Zarinin masa otvara svoju ikamu** na stranu sa fotografijom.

„Molim Vas, gospodine”, preklinjao je. „Molim Vas, pogledajte je. Ona je bila dete... mlada devojka...”

Bilo je bolno čuti ga. Iako nismo bili u rodbinskim odnosima, Zarinin masa tretirao me je kao da sam mu sin, još od prvog dana kada smo se upoznali. „Zovi me teča Rusi, dečače moj. Ili samo Rusi, ako ti tako više odgovara”, rekao je sa sjajem u očima. „Još nisam toliko star.”

Ne tako star kao danas, kada je izgledalo kao da se čitava godina ušunjala u njega za samo nekoliko sati. Da je mogao da me čuje, rekao bih mu da molbe upućene ovom policajcu neće imati smisla. To sam video iz podrugivanja na njegovom debelom licu, iz načina na koji je držao svoje beleške – skoro lenjo, kao da ništa što je bilo ko rekao nije bilo važno, sada kada je on doneo svoj zaključak o ovoj situaciji. Iako je većina ispitivanja u policiji bila prilično razumna („Sat vremena najduže, habibi*** i onda te puštaju”, rekao mi je šef), bilo je slučajeva kada su mogli da vam zagorčaju život.

„Devojka?” Policajac je pokazivao na mesto gde je naranđasti kamion šlep-službe kupio zadimljenu hrpu metala i plastike, ono što je nekada bio moj stari automobil. „Momak?”

„Sestra!” uzviknuo je teča Rusi. „Brat!”

* Kilva (arap.) – uvreda, odnosno kršenje zakona koji podrazumeva da dve osobe suprotnog pola ne smeju da budu u istoj prostoriji, osim ako nisu u srodstvu. (Prim. prev.)

** Ikama (arap.) – dokument poput lične karte ili radne dozvole. (Prim. prev.)

*** Habibi (arap.) – dragi, voljeni, ljubavi. (Prim. prev.)

Iza policajaca spremno je čekao crni kamion sa okruglim zlatnim pečatom saudijske verske policije na vratima. Dva čoveka čekala su u blizini, imali su duge brade, dok su njihove kratke bele *tobe** otkrивale koščate gležnjeve, a nosevi su im bili naborani od izmešanih mirisa znoja, isparavanja, metala i krvi.

Posao verske policije, koju lokalci ovde nazivaju *mutava*, sastojao se u tome da sprovede šerijatski zakon – od racije po prodavnicama koje prodaju krijumčarenu robu poput svinjetine i alkohola, do naređivanja ženama da pokriju glavu na javnim mestima. Međutim, da bi zaista nekog uhapsili, članovi verske policije moraju biti sa gradskom policijom. Znak raspoznavanja *mutave* obično je odsustvo *egal* obeležja, crnog kanapa, koje većina Saudijaca nosi na glavi preko crveno-bele marame.

„Kada vidiš jednog od njih, beži u suprotnom pravcu”, rekla mi je Zarin. „Osim, naravno, ako ne želiš da završiš u zatvorskoj ćeliji, jer su te videli sa mnom.”

Uspela je da me zastraši ovim komentarama nekoliko puta, sve dok nisam shvatio da ljudi koji upiru prstom u tržišnom centru nisu bili članovi verske policije, već civili sa svojim porodicama.

„Trebalo je da vidiš sebe!” rekla je smejući se. „Poruse, čak i da je bio pravi *mutava*, ne bi krenuo da nas juri iste sekunde kad bi nas video zajedno!”

Verska policija na mestu naše nesreće, doduše, bila je opasna. Mogao sam to da vidim po pažljivom ispitivanju koje su sprovodili na našim porodicama, po autoritarnosti sa kojom je jedan od njih na kraju prišao policajcu koji je ispitivao teču Rusija i nešto mu promrmljao na uho.

Negde u daljini, iza kamiona, na ravnom prostranstvu prašnjavih palmi, uličnih svetala, staklenih nebodera i zgrada, nalaze se Azizija i Zarinina škola, Kala akademija, gde je čitava noćna mora i počela.

* *Toba* (arap.) – dugačka odeća koju nose muškarci i žene u Saudijskoj Arabiji. (Prim. prev.)

Sjaj vlage prekrivao je lice policajca. On je lupio olovkom o svoj notes, a onda je, uz uzdah, nešto nažvrljao.

„Zašto im je drugačije prezime?” pokazivao je iza teče Rusija, gde su tetka Koršed i moja majka plakale zagrljene. „Imate dve žene?”

Teča Rusi je pocrveneo i krenuo da psuje onako kako ga nikad nisam video, nazivao je policajce svakojakim imenima na hindi jeziku. Da su ga policajci razumeli, zbog tih naziva bio bi uhapšen i bačen u centar za deportaciju. Tetka Koršed viknula je na njega.

Šake policajca stegnule su se u pesnice. Sunce se pomalo pomeralo i na trenutak sam pomislio, to je to: teča Rusi je završio. A onda, konačno, „*Khallas**!” Policajac je vratio olovku na notes. „Idite!” viknuo je. „IDITE!”

Ispustio sam dah, nisam bio ni svestan da sam ga zadržavao i posmatrao kako su Zarinini tetka i teča pomagali mojoj majci da uđe u njihov auto. I dalje sam gledao kako me je mama posmatrala, ili bar ono što je ostalo od mene: mrlju na asfaltu veličine dve ljudske šake.

Tako mi je žao, mama, želeo sam da joj kažem. Nisam hteo da te ostavim samu. Ne ovako. Ne znam ni kako se uopšte dogodila ova nesreća.

„Pusti, Poruse”, rekla je Zarin, kao da je mogla da mi oseti misli.

„Ne možemo se vratiti. Moramo dalje.”

Uhvatila me je za ruku, prsti su joj klizili kroz prostor između mojih prstiju; to je nešto što nikad svojevoljno nije radila kada smo oboje bili živi.

Nešto u meni se opustilo. Gledao sam kako *mutava* prati policajce koji su ispitivali Zarininog teču, a oboje su govorili neviđeno brzim arapskim.

„Šta misliš, o čemu pričaju?” pitao sam Zarin, koja je pomalo i razumela jezik.

* *Khallas* (arap.) – dosta. (Prim. prev.)

Razgnevljeno je izdahnula. „Ne slušam, Poruse. Svakako pričaju prebrzo da bih razumela, a i ne želim da znam šta govore. Ne želim da se vraćam tamo.”

„Žao mi je”, rekao sam. Ona je imala dovoljno razloga – zapravo, mnogo razloga – da ne želi da se vrati. Oklevao sam sekundu, a onda sam joj nežno stegnuo ruku; bilo je iznenađujuće mekano i lagano. Ili je takav osećaj bio zato što sam bio mrtav?

„Imaš grube ruke.” Zvučala je iznenađeno. Znači bilo je nežno.

„Da. Ali sam mislila da si to već znala. Zbog posla i svega toga.”

„Mislila sam da radiš za kasom.”

„Mnogo je stvari koje se tu rade. Recimo, utovar i kamioni za robu.”

Znao sam da se osmehivala, uprkos tome što nisam mogao da je pogledam u lice. Ne direktno. Bilo je nečeg blistavog oko nje što me je sprečavalo da je jasno vidim. Ali mogli smo da osetimo međusobne reakcije. Mogli smo da se dodirujemo. Bilo je neobično.

Držali smo se za ruke, kao što smo tata i ja radili na moj šesti rođendan. Dlan uz dlan, prsti isprepletani, kao dvoje ljudi koji su se plašili da se ne sapletu i upadnu u Arapsko more – ja, doduše, više nego tata, za čiju sam se ruku držao dok me je vodio do ribarskog čamca u blizini pristaništa u Mumbaju. „Sad pažljivo”, rekao je dok mi se čamac klatio pod nogama. „Pažljivo dok ulaziš.”

Stegnuo sam ga još jače i pokušavao sam da se umirim, nadajući se da neću pasti od uzbuđenja. „Biće to posebno iskustvo”, obećao mi je tata dan pre toga. „Parče neba nasred mora.”

Nebo iznad nas bilo je gusto prošarano oblacima. Ribar je naslutio kišu, zatim promrmljao molitvu boginji.

U toku dana videli smo oblake kako lebde iznad obale, iznad žena koje su prale odeću i pribor u stajaćim bazenima, dok su se deca u blizini kupala, a njihova tamna

koža bila je prekrivena odsjajem vode. Ribari su, tada, već bili na moru, njihovi ofarbani čamci i kočarice njihali su se negde nasred valovitog plavetnila.

Kada je bila loša sezona ribolova, oni bi pokupili putnike, kao što smo bili tata i ja, ne bi li zaradili malo dodatnog novca, i odveli bi nas nasred mora, gde god smo želeli, čak i do voda koje su bile toliko crne da smo jedva mogli da vidimo išta osim bledozlatnog odsjaja gradskih svetala na vodi blizu obale.

„Ludaci”, mama je rekla tati i njima. „Potpuni ludaci.”

Setio sam se njenih reči u tami, među zvucima tatinih uzdaha i udara ribarevog vesla o vodu.

Posle nekoliko trenutaka, veslanje je prestalo. „Sada čekamo”, rekao je tata. Ribar je zapalio šibicu i prineo je blizu lica, paleći jeftinu cigaretu koju je prvo ponudio tati, a on je odbio.

Prošlo je još pola sata pre nego što su se prvi narandžasti zraci pojavili na nebu, a zatim i žuti, i tada je sunce konačno izašlo, sjajno i okruglo poput breskve. Tamna voda postala je bleđa i prozirna, a sićušna morska stvorenja svetlucala su ispod u zlatnim bojama.

„O ovome sam sanjao, sine moj, ovo sam oduvek želeo da pokažem tvojoj majci”, rekao je tata. „Ovako će izgledati nebo kada umremo.”

Godinu dana kasnije, kada smo ponovo izašli na more, čamac je počeo da tone nasred puta, pa smo morali da plivamo natrag ka obali. To je veština kojom je tata vladao otkad je bio dečak, veština koju ja nikada nisam savladao. Tada sam otkrio da je voda mogla da ti uđe u usta i uši. Mogla je da ti raspara grlo poput vatre kada izađe iz tebe. Tata je tada morao da me odvuče sa sobom na obalu. Nakon što mi je dao veštačko disanje, prva stanica nam je bila bolnica. Trebalo je da budemo sigurni da sam zaista dobro. To je bilo iskustvo najbliže viđenju neba. Mama je bila besna.

„Prestani!” naređivala je Zarin. „Ponovo to radiš!”

„Šta radim?“

„Spuštaš nas.“

I sada sam mogao da vidim da smo bili bliže zemlji, bliže glasovima, koji su bili glasniji nego ranije, haosu u saobraćaju Džede, vozilima koja se provlače oko mog starog auta i policajcima, čije su kapuljače bleštale na popodnevnom suncu. Da sam želeo, mogao sam da se približim i da dotaknem ljude ispod, i blagi trag suza na majčinim obrazima.

Zarin me je snažno uhvatila za ruku i ponovo smo lebdeli nagore. „Želiš li da budemo zauvek zarobljeni tamo?“

„Sve dok sam s tobom, nije mi važno“, rekao sam i mogao sam odmah da osetim kako koluta očima.

„Uplašio si me“, rekla je.

Ne toliko koliko je ona mene plašila kada je izlazila sa onim budalama prošle godine.

„Jesi li ti to psovao u glavi?“ iznenada je upitala.

„Kako si znala?“

„Ne znam. Mogla sam da... ne znam, da osetim tvoju agresiju, pretpostavljam. Nikada do sada nisam te čula kako psuješ. Tehnički, nisam ni sad.“

Naravno da nije. Nakon tatine smrti navikao sam da krijem bes od ljudi koje sam voleo. Mada sam imao osećaj da me je Zarin videla ili možda čula kako sam lemao tog momka dok nije video sve zvezde. Nisam bio baš siguran. Naš jedini razgovor o tome nije prošao baš najbolje.

Ovde i sada, momci iz njene prošlosti nisu bili važni.

„Džentlmen ne psuje u prisustvu dame“, izrecitovao sam stih koji sam negde čuo, na savršenom engleskom, a sada je iz mene izleteo kao da je čekao baš ovaj trenutak.

Ona se nasmejala, a ja sam osećao kako postajem lakši.

Engleski nije bio moj prvi jezik. Retko sam pričao sa Zarin na engleskom, više sam voleo da koristim gudžarati, jezik moje stare škole u Mumbaju – jezik nad kojim sam imao bolju kontrolu kada sam pričao sa Zarin, koja je umela samo jednim pogledom da me natera da zamuckujem i tražim odgovarajuće reči.

Moja majka se sada molila. Mogao sam to da vidim po pokretu njenih usana. Kada neko umre, jednostavna Ašem Vohu molitva bila bi dovoljna, to mi je rekla jednom prilikom, mada nikada nisam razumeo zašto je i to potrebno. „Ko uopšte razume molitve?” stalno je govorila Zarin, a ja sam se slagao sa tom konstatacijom. Naročito ako su izgovarane jezikom koji je samo nekolicina sveštenika u Indiji razumela.

Zarin mi je ispričala o tri mudraca iz Biblije – kako su oni, zapravo, bili zoroastrijski sveštenici, koje su hrišćani zvali magi.

„Niko u školi ne bi mi verovao ako bih ovo ispričala”, rekla je uz smeh. „Osim možda Mišal. Ali ona bi se pravila da ne razume, samo da mi protivreči.”

„Kako znaš to?” pitao sam je, zadivljen.

„Kako ti ne znaš?” zezala me je. „Ja, tehnički, nisam zoroastrijac, a ipak znam.”

Činjenica da joj je otac hindus značila je da joj je bilo zauvek zabranjeno da dođe do vatrenih hramova u Indiji i da se prikloni zoroastrijskoj veri. Uprkos tome što je Zarin volela da se pretvara da je ravnodušna prema tome, znam da ju je to mučilo. Od nas dvoje, Zarin je uvek znala mnogo više o zoroastrizmu, provodila je sate čitajući o tome tokom putovanja u Mumbaj. Ja, s druge strane, nisam više bio toliko siguran da sam verovao u Boga, naročito kada mi je tata umro.

„Moja mama želela je da postanem sveštenik, znaš”, rekao sam sada. „Ona potiče iz sveštenečke porodice.”

„Sveštenik?” Zarin je zvučala zainteresovano. „Pa zašto nisi?”

„Tata je bio iz svetovne porodice, tako da nisam mogao.”

I dalje sam mogao da se setim izraza maminog lica, razočaranja koje nije mogla da sakrije.

Zarin mi je ponovo čvrsto uhvatila ruku, ali ovog puta kao znak utehe.

Bilo je još stvari koje sam želeo da kažem Zarin: stvari o kojima nismo imali prilike da razgovaramo, stvari koje

sam joj ranije govorio, ali ih je ona ignorisala. Ali sada smo počeli da bledimo – ili je svetlost postajala jača? – i više nisam mogao da se setim šta sam hteo da joj kažem.

„Ja idem u pakao, zar ne?” iznenada me je pitala Zarin.

A onda sam se ponovo setio svega, delić po delić, moje sećanje se povratilo uz podsticaj, ne samo Zarininog glasa već i zbog straha koji je bio u njemu – to je bilo osećanje koje sam samo jednom video kod nje, onog mučnog dana kada je sve pošlo po zlu.

Sećanja, govorio je tata, mogu da budu kao trnje, mogu da te probodu kada se najmanje nadaš, da budu oštra i teška, kao kada se drvo zariva pod nokat.

Osećao sam kako Zarinini prsti čvrsto obuhvataju moju ruku.

„Ne puštam te da odeš”, rekao sam.